

SEDAM GODINA OD
OTVARANJA PREGOVORA SA EU

SVE SPORIJA VOŽNJA BALKANSKE LOKOMOTIVE

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

**Biljana
Peranović,**

v.d. generalne
direktorke Direktorata
za poreski i carinski
sistem, Ministarstvo
finansija

Miloš Žarković,

Hjubert H. Hamfri
istraživač na
Bostonskom
univerzitetu

KOMENTAR

**Dolazi zima,
duga i hladna**

DOLAZI ZIMA, DUGA I HLADNA

Foto: Vijesti

Piše: Vladan Žugić

Kažu da je ogrjev najbolje spremi u ljetnjim mjesecima. Srednjoročna prognoza veli da su klimatske okolnosti takve da se hladni vazduh iz Rumunije pomjera ka Finskoj iznad koje bi se, uslijed snažne ciklonske aktivnosti, krajem godine mogla formirati velika hladna masa. I pogoditi snažno Balkan, posebno Crnu Goru.

Finska će predsjedavati Evropskom unijom do Nove godine i prvog narednog Samita EU kada će proširenje biti stavljeno na dnevni red.

Crna Gora je na posljednjem sastanku šefova država i vlada u Bukureštu već dobro ohlađena, samo što se o tome cvokoće kroz zube.

Prvi put, od kada je prije sedam godina otvorila pregovore, desilo se da tokom jednog EU polugodišta nije otvoreno ili zatvoreno nijedno poglavlje, uprkos očekivanjama Vlade Crne Gore da će biti otvoreno posljednje od ukupno 33 poglavlja odnosno poglavlje 8 (konkurencija).

Evropska komisija je u majskom izvještaju konstatovala da je Crna Gora dostigla srednji nivo pripremljenosti i da postoji određen pomak u tom poglavlju. Dakle, mjerila za otvaranje ovog poglavlja su ispunjana. Ali, međuvladina konferencija nije zakazana.

U čemu je onda problem?

Premijer **Duško Marković** je rekao da Crna Gora ima saglasnost 22 članice za otvaranje poglavlja o konkurenciji.

Dio članica EU, predvođen Francuskom, protivi se proširenju, a mi ne ispunjavamo ni domaći zadatak. Ili, malo je do EU, mnogo više do nas.

EU je opet odložila otvaranje pregovore sa Sjevernom Makedonijom, neopravdano, i sa Albanijom, ali to ne može poslužiti kao dobar alibi vlastima u Podgorici jer je na drugoj strani Srbija u Briselu krajem juna otvorila Poglavlje 9 iako su vlasti u Beogradu očekivale otvaranje još jednog.

Pri tome, nije iste težine odluka 28 članica da otvori pregovore sa nekom zemljom ili da otvori jedno poglavlje, posebno ako su ispunjena mjerila za to. Međutim, vijest da je Crna Gora otvorila sva poglavlja bila bi vrlo zvučna i previše optimistična, i za domaću javnost i za region i za EU. To je trebalo zaslužiti - ispuniti prelazna mjerila za poglavlja 23 i 24.

Od novembra, kada je EK objelodanila nezvanični papir o ispunjenosti mjerila za poglavlja 23. i 24, zatim preko majskog Izvještaja EK, te zaključaka Savjeta EU i sa sastanka Sporazuma

za pridruživanje, navodi se skoro jedno te isto - sada je ključno da cjelokupni sistem vladavine prava donese opipljivije, ojačane i održive rezultate. „Konkretno, Savjet EU naglašava da je napredak u poglavljima 23 i 24 i dalje ključan i da će odrediti tempo pristupnih pregovora uopšte. Stoga, Crna Gora sada treba da proaktivnije djeluje i ojača reformske napore - posebno u kritičnim područjima slobode medija, borbe protiv korupcije i trgovine ljudima - kako bi se ispunila privremena mjerila za poglavlja 23 i 24“. Ova treća stavka je više zbog osjetljivosti dijela članica na migrante, nego zbog ozbiljnosti problema kod nas.

Šef Delegacije EU **Aivo Orav** kazao je da bi, ukoliko ne bude napretka u poglavljima 23 i 24, moglo doći do usporavanja pregovora u drugim oblastima ili čak zaustavljanja pregovora. "Ali zaustaviti pregovore, to podrazumijeva da je došlo do velikog nazadovanja u poglavljima 23 i 24", navodi on.

Definicija *klauzule balansa* kaže da se pregovori sa nekom zemljom suspenduju, dok ona ne napravi određen pomak u poglavljima 23. i 24.

Terminološki se može diskutovati da li nam je uvedena klauzula balansa na mala vrata ili nije. Ali se svodi na to da okrećemo pedale bicikla zaglavljenog u snijegu i da će nam sada trebati puno više volje da izađemo iz toga zbog klime u EU. Nije šija nego vrat.

Premijer Marković je najavio reorganizaciju pregovaračke strukture, konsultacije sa NVO, poziva opoziciju na dijalog o izboru članova Sudskog savjeta i rad na izmjenama izbornog zakonodavstva iako se ona u svemu ponaša kao nestašna djeca na zadnjem sjedištu auta.

Ne znam kako bi to uopšte moglo uticati na promjene kada je riječ o nezavisnosti RTCG i Agencije za sprječavanje korupcije, ili na borbu Specijalnog tužilaštva protiv korupcije na visokom nivou.

Za mandata **Željka Šturanovića** potpisan je Sporazum o pridruživanju sa EU, za mandata **Mila Đukanovića** potpisana je vizna liberalizacija, za mandata **Igora Lukšuća** su otvoreni pregovori sa EU. Kako sada stvari stoje za mandata Duška Markovića mogli bi biti zaustavljeni pregovori sa EU ako se ne ispune prelazna mjerila za 23 i 24. I to bi iz Finske mogli saopštiti glasno. To ne bi prijalo ni njemu lično, kao najodgovornijem čovjeku u sistemu, ni njegovoj partiji u susret parlamentarnim izborima.

Zato bi Markoviću valjalo da se dohvati kakve sjekire, ili još bolje motorne testere, i sprema ogrjev za zimske dane dok je na vrijeme. Trula stabla su obilježena i ona se prva sijeku.

SEDAM GODINA CRNOGORSKIH PREGOVORA SA EVROPSKOM UNIJOM

SVE SPORIJA VOŽNJA BALKANSKE LOKOMOTIVE

Foto: Privatna arhiva

Piše: Milan Sekulović

Autor je novinar dnevnih novina Dan

Da li je čaša do pola puna ili prazna?

Na takav način predstavnici vlasti, s jedne, i civilnog sektora, s druge strane, gledaju na to gdje se danas nalazi Crna Gora nakon sedam godina od otvaranja pristupnih pregovora sa Evropskom unijom.

Predstavnici vlasti su zadovoljni učinjenim, ukazuju da je ostvaren početni bilans rezultata u najvažnijem poglavljima 23 i 24, i da zakonodavni i uspostavljeni institucionalni sistem proizvodi određene rezultate u praksi.

Na drugoj strani, predstavnici civilnog sektora ocjenjuju da je to nedovoljno i ukazuje na anomalije koje pokazuju da nedostaje politička volja da se primijene evropski standardi.

Crna Gora je, kaže predsjednik Upravnog odbora NVO Institut Alternativa **Stevo Muk**, napredovala na evropskom putu, ali premalo kada se u obzir uzmu resursi uloženi u ovaj proces, prije svega ulaganja EU, ali i drugih međunarodnih i lokalnih aktera.

„Naročito je slabo napredovala na onim poljima koja su od samog početka sporna i o kojima pregovaramo od prvog dana. Međutim, vladavina prava, dobra uprava i korupcija se prelamaju kroz brojna druga pitanja pregovora, poput životne

sredine, gdje je to vidljivo gotovo svakog dana. Utisak je da je entuzijazam bio značajnije prisutan u prvim godinama pregovora, moguće i zato što se uglavnom radilo na pitanjima institucionalnog i pravnog okvira. Ali, kada su na red došli konkretni rezultati ušli smo u fazu stagnacije“, kazao je Muk za *Evropski puls*.

Muk je ocijenio da spremnost za promjene, nažalost, postoji samo u onim pitanjima gdje interesi i monopoli velikih nisu ugroženi, dok se državne strukture mijenjaju samo onoliko koliko moraju tamo gdje je riječ o osjetljivim pitanjima.

A izgleda, kako je kazao, da se sve manje moraju mijenjati, jer je unutrašnji pritisak slab, a politika uslovljavanja EU pokazuje svoja ograničenja.

Crna Gora je otvorila pregovore sa EU 29. juna 2012. za vrijeme mandata premijera **Igora Lukšića**. Prva je država koja pregovara po tzv. novom pristupu, a prema kojem se među prvim otvaraju, ali i među posljednjima zatvaraju, poglavlja 23 (Pravosuđe i temeljna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbjednost).

Foto: Vijesti

Za sedam godina, koliko je trebalo Hrvatskoj da završi pregovore, Crna Gora je otvorila 32 od ukupno 33 poglavlja, tri su privremeno zatvorena, dok je odloženo otvaranje Poglavlja 8 (Konkurencija), uprkos tome što su ispunjena mjerila za njegovo otvaranje.

Premijer **Duško Marković** kazao je da je Crna Gora dobila podršku 22 članice EU za otvaranje tog poglavlja, ali nije objasnio zašto je izostala podrška preostalih članica i da li to ima veze sa sve glasnijim stavom EU, koji je ponovljen i sa nedavnih Savjeta EU i Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje, da je napredak u poglavljima 23 i 24, posebno u kritičnim oblastima slobode medija, borbe protiv korupcije i trgovine ljudima, ključan za dalji napredak Crne Gore i da će se završna mjerila za ta poglavlja dobiti samo kada ta privremena mjerila budu ispunjena. Predsjednik skupštinskog Odbora za evropske integracije, **Slaven Radunović**, mišljenja je da to predstavlja uvođenje tihe klazule balansa.

Premijer Marković je ocijenio da Crna Gora „pouzdanu napreduje“ ka EU, te da se radi o zahtjevnom procesu. On je naveo i da je paralelno tekao i drugi proces, integracija Crne Gore u NATO koji je uspješno okončan, a što je predstavljalo posebno pregnuće cijele administracije.

„Pored kontinuiranog napretka na zakonodavnom planu i u dijelu izgradnje institucija, Evropska komisija konstatuje početni bilans ostvarenih rezultata u borbi protiv korupcije na visokom nivou i u određenim oblastima organizovanog kriminala, poput pranja novca, finansijskih istraga, privremenog oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću“, pojasnio je Marković.

Marković je kazao da je ono što je najviše obilježilo minuli period upravo rad na poglavljima 23 i 24.

„Ispunjena je većina od ukupnog broja privremenih mjerila (83)“, kazao je Marković na konferenciji „Sedam godina crnogorskih pregovora sa EU“ koju je organizovao Centar za građansko obrazovanje (CGO), uz podršku Ministarstva javne uprave i njemačke fondacije Fridrih Ebert, i u saradnji sa Kancelarijom za evropske integracije Vlade Crne Gore

Uoči otvaranje pregovora 2012, prvi šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Leopold Maurer** je rekao da zahvaljujući EU Crna Gora ima prvi uspješan slučaj borbe protiv korupcije na visokom nivou. Govorio je o aferi „Zavala“. Među uslovima za otvaranje pregovora sa EU upravo je bila borba protiv korupcije na visokom nivou.

Nekoliko mjeseci prije toga, policija je po nalogu tužilaštva uhapsila **Dragana Marovića** i tadašnjeg poslanika DPS-a **Đorđija Pinjatića**, nakon čega je uslijedilo niz afera u Budvi koje su rezultirale osuđujućom presudom za visokog funkcionera DPS-a **Svetozara Marovića** koji je priznao da je bio na čelu organizovane kriminalne grupe. Uprkos tome, on se i danas slobodno kreće po Beogradu.

Maurera je naslijedio **Mitja Drobnič** koji je bio mnogo aktivniji u promociji evropskih vrijednosti od prethodnika. To je i period

Rast PDV i javnog duga, stagnacija plata i cijena, pad kreditnog rejtinga, povećanja broja zaposlenih u administraciji...

Izvršni direktor Fidelity consultinga, **Miloš Vuković**, daje pesimističnu sliku crnogorske ekonomske stvarnosti od otvaranja pregovora sa EU.

On kaže da nakon perioda od 2006. do 2011. godine, kada su plate i penzije rasle u značajnoj mjeri, upravo od 2012. počinje stagnacija rata plata i penzija, koje je praćeno povećanjem stope inflacija, a uslijed čega je pala ukupna kupovna moć građana Crne Gore.

„Ukoliko ove činjenice upotpunimo i sa preciznim podacima o padu kreditnog rejtinga, galopirajućem rastu javnog duga, koji se u periodu 2012-2018. godine mahom koristio za tekuću potrošnju, povećanjem ionako glomazne javne administracije, velikim brojem prijevremenih penzionisanja, dva značajna povećanja PDV-a (sa 17% na 19, pa na 21%), uvođenjem kriznog poreza, nastavak trenda povećanja stope mortaliteta i trenda smanjenja stope nataliteta, snažne negativne migratorne trendove, prvenstveno sa sjevera Crne Gore, može se sa velikom pouzdanošću konstatovati da najveći broj građana Crne Gore apsolutno nije osjetio boljitak od ekonomske politike koja se u pomenutom periodu vodila u Crnoj Gori“, kazao je Vuković za *Evropski puls*.

On ističe da ukoliko se nastavi vođenje aktuelne ekonomske politike, ni danas novorođeni neće dočekati dostizanje čak ni prosječnih ekonomskih standarda koji vladaju u zemljama EU, dok dostizanje standarda visoko razvijenih zemalja članica EU predstavlja utopiju.

„Duboko vjerujem da se kvalitet života prosječnog građanina Crne Gore neće previše promijeniti ulaskom naše države u EU, ukoliko se u najskorijem vremenskom okviru u značajnoj mjeri ne promijeni vođenje ekonomske politike. Stoga, primarni zadatak svih činilaca crnogorskog društva jeste povećanje kvaliteta života svih građana Crna Gore, dok treba odbaciti izvedenu statistiku koja vještački pokušava da uljepšava tešku socio-ekonomsku situaciju u Crnoj Gori“ zaključio je Vuković.

Foto: linkedin.com

mandata komesara za proširenje **Štefana Filea** kada je u EU vladalao još uvijek solidno raspoloženje za proširenjem. To raspoloženje pokušavao je da održi **Johanes Han**, ali francuski predsjednik **Emanuel Makron** ukopao je entuzijazam kada je polovinom prošle, godine na Samitu EU-zapadni Balkan u Solunu, rekao da Unija prvo mora da sredi stanje kod kuće, dok zapadni Balkan treba „usidriti“.

Sadašnji šef Delegacije **Aivo Orav** podsjeća da pristupni pregovori sa EU nisu klasični pregovori.

„Pregovori su nešto gdje dvije strane sjede zajedno, pa jedna iznese nešto, druga nešto drugo i onda dolazi do kompromisa. Ovdje neće biti kompromisa, ovdje je riječ samo o preuzimanju zakonodavstva EU, potom o implementaciji istog.

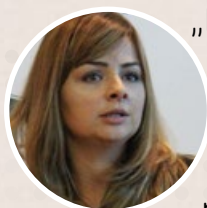
Foto: gov.me

Jedina oblast o kojoj možemo da pregovaramo jesu prelazni periodi, odnosno koliko vremena je potrebno da se preuzme evropsko zakonodavstvo i da se ono primijeni", istakao je Orav.

On je kazao da bi, ukoliko ne bude napretka u poglavljima 23 i 24, moglo doći do usporavanja pregovora u drugim oblastima ili čak zaustavljanja pregovora.

"Ali zaustaviti pregovore, to podrazumijeva da je došlo do velikog nazadovanja u poglavljima 23 i 24. Mi ne želimo da kritikujemo radi kritike, već želimo da pomognemo. I ovo je naša pomoć državama kandidatima. Mi se nadamo da će uslijediti veći napredak u ovim oblastima u Crnoj Gori, kada su u pitanju sloboda medija, borba protiv korupcije i borba protiv organizovanog kriminala".

Izvršna direktorka CGO-a **Daliborka Uljarević** smatra da je Crnoj Gori potreban ozbiljan zaokret, realno sagledavanje stanja, reorganizacija pregovaračke strukture i način rada.

„Posljednji Izveštaj EK ukazuje na poljuljani kredibilitet Crne Gore u pregovorima. U 28 pregovaračkih poglavlja bilježimo ograničen napredak, a za godinu dana se smanjio i broj poglavlja u kojima je Crna Gora imala dobar napredak. Iako su mnogo puta vlasti najavljivale, nismo dobili završna mjerila za poglavlja 23 i 24, iz jednostavnog razloga, što prethodno preuzete domaće zadatke nismo ispunili. Prosječna ocjena za 33 poglavlja je minimalni napredak, ili 3.09, a uporedni nalazi kolega iz Instituta alternativa, koji ovo mjere godinama, ukazuju da je ta brojka najmanja od 2015. Ukratko, daleko je Crna Gora od odlikaša u ovom procesu", istakla je Uljarević.

Crna Gora na 47 odsto kupovne moći EU, prva po tome u regionu

Govoreći o ekonomiji za vrijeme pristupnog procesa, premijer Marković je rekao da Crna Gora konstantno bilježi rast bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da je stopa rasta BDP-a u prošloj godini bila na nivou od oko 4,8%, po čemu smo na trećem mjestu u Evropi, iza Poljske i Malte, te da je stopa nezaposlenosti sa 20% u 2012. spušta na 15,3%.

„Svjesni smo da je kvalitet života građana pokazatelj dobrog smjera jednog društva, i u tom smislu sam posebno zadovoljan time što su efekti reformi sve vidljiviji u praksi i što se odražavaju na svakodnevni život naših građana. Najnoviji podaci EUROSTAT-a za 2018. ukazuju da je BDP po stanovniku prema standardu kupovne moći, kao važan pokazatelj životnog standarda, povećan na 47% EU prosjeka. Kada je zapadni Balkan u pitanju Srbija je na 40%, ostale zemlje su ispod", rekao je Marković.

Od 2014. u okviru Berlinskog procesa, naveo je on, Crnoj Gori je za sedam infrastrukturnih projekata dodijeljeno 120 miliona eura podrške EU.

„Konačno, kada su u pitanju investicije u infrastrukturu koje su finansirane ili kofinansirane sredstvima iz fondova EU, tokom prvih sedam godina pregovora, odobrena su sredstva u iznosu od oko 167 miliona eura za infrastrukturne projekte iz različitih oblasti i za različite namjene", naveo je Marković.

Za nju nema dileme ko snosi najveću odgovornost za ovakvu situaciju. To je, kazala je Uljarević, Vlada - kao nosilac procesa pregovora i jer je taj proces stavila iza partijskog i partikularnog interesa.

„Ne malu odgovornost ima i zakonodavna i sudska vlast“, podvukla je ona.

Ona je ukazala i na narativ iz vlasti koji često pokušava u krizi u EU pronaći alibi za nedopustivu regresiju u nekim oblastima.

„Nije to neočekivano, jer kako odmiču pregovori dolazi do toga da se lome pojedini monopoli moći i uvode regule koje treba da važe za sve jednako. Tome se najviše opiru oni koji imaju najviše da izgube, a najviše će da izgube oni koji su se ogriješili o zakon i koji tokom ovog procesa mogu biti procesuirani. To su različiti 'veto' igrači koji se nalaze u i van strukture vlasti, ali ipak bliski vlastima“, pojašnjava Uljarević.

Proces integracije, naglasila je ona, ne smije biti sveden na pregovore sa Briselom.

„Najvažniji pregovori se vode ovdje u Crnoj Gori jer su evropski poslovi naši domaći poslovi. Ništa nam dobro nisu donijele ni 'pink' naočare kroz koje nam se pokušavala imputirati paralelna realnost niti prljava kampanja koju su vodili protiv onih koji su kritikovali loše odluke vlasti i dovodili u pitanje zakonitost nekih grana vlasti ili pojedinac“, rekla je Uljarević.

Glavni pregovarač Vlade Crne Gore sa EU **Aleksandar Drljević** kaže da ga raduje činjenica da je evropska ideja u Crnoj Gori jako živa.

„Na brojnim poljima ostvareni su dobri rezultati i bilježe se značajne promjene. Fokus naše pažnje su oblasti, koje se odnose na vladavinu prava. Da li treba da budemo apsolutno zadovoljni? Apsolutno ne. Mislim da smo mogli još bolje i da ovo što smo uradili treba da bude dodatni podsticaj da nastavimo intenzivnije da sprovodimo naše domaće zadatke i reformske aktivnosti. Mislim da za sedam godina pregovora dokazujemo da uspostavljeni sistem već proizvodi određene rezultate u praksi“, ocijenio je Drljević.

Na pitanje da li vjeruje da Crna Gora može biti dio EU do 2025. godine koju je EU pomenula kao moguću godinu članstva za Srbiju i Crnu Goru, Muk kaže da to zavisi od obje strane.

„Pokazatelji govore da klima u mnogim zemljama Unije nije naklonjena proširenju. S druge strane, Crna Gora mora postići značajno bolje rezultate u naredne dvije godine kako bi 2023. godine mogla uopšte da konkuriše za zatvaranje pregovora i ulazak u formalnu proceduru prijema“.

Foto: Z. Đurić

USKLAĐIVANJEM PORESKE POLITIKE DO POSLOVNOG AMBIJENTA SLIČNOG ONOM U EU

Foto: govme

Piše: Biljana Peranović

*Autorka je v.d. generalna direktorka
Direktorata za poreski i carinski
sistem u Ministarstvu finansija*

Izvor ilustracije: www.expatica.com

Poreska politika predstavlja važan dio fiskalne, odnosno ukupne ekonomske politike. U slučaju Crne Gore, kao eurizovane ekonomije, fiskalna politika je ključni instrument ekonomske politike. Ona je predmet kontinuiranih reformi koje poreski sistem treba da učine jednostavnijim i atraktivnijim za investicije. U tom smislu, proces pregovora za članstvo u EU ima poseban značaj u usaglašavanju poreske politike sa pravnom tekovinom EU čime se poslovni ambijent u Crnoj Gori kontinuirano unaprijeđuje i postaje sličniji onom u EU.

Crna Gora je otvorila pregovore u poglavlju 16 - Porezi, 30. marta 2015. godine. Pravna tekovina u oblasti oporezivanja, zasniva se na usklađivanju poreskih oblika u oblasti indirektnog i direktnog oporezivanja, u cilju izbjegavanja nacionalnih poreskih mjera koje mogu negativno uticati na funkcionisanje unutrašnjeg tržišta EU.

Zahtjevi pristupanja Evropskoj uniji u poglavlju 16 definisani su kroz tri završna mjerila koja se odnose na: usklađenost ovog poglavlja u pogledu usvajanja zakonodavstva (u oblasti PDV-a, akciza, kao i direktnog oporezivanja), *uspostavljanje administrativne saradnje* neophodne za primjenu poreskog zakonodavstva (uspostavljanje Centralne kancelarije za vezu i Centralne kancelarije za akcize), kao i *informaciono tehničke sisteme* neophodne za saradnju u oblasti poreza i razmjenu informacija u oblasti direktnog oporezivanja.

Kada je u pitanju oblast indirektnog oporezivanja (PDV), poreske stope koje se primjenjuju u Crnoj Gori su u skladu sa pravnom tekovinom, koja propisuje da snižena stopa može minimalno iznositi 5 odsto, a opšta stopa 15 odsto, dok za maksimalnu stopu ne postoje ograničenja. U tekućoj godini su planirane izmjene i dopune Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim će se nastaviti

sa usklađivanjem važećeg zakona sa Direktivom 2006/112 EZ, u pogledu utvrđivanja detaljnih pravila za povraćaj poreza na dodatu vrijednost u turizmu.

U procesu koji je pred nama, poseban izazov predstavlja usklađivanje akciznog zakonodavstva sa evropskim direktivama. Naime, akcizno zakonodavstvo je u pogledu visine poreskih stopa u potpunosti usklađeno sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama EU, osim u dijelu oporezivanja cigareta (Direktiva predviđa minimum od 90€/kg a u Crnoj Gori je trenutno 63,6 €/1000 komada), gdje će se to povećanje vršiti dinamikom postepenog usklađivanja do postizanja potpune usklađenosti.

U cilju daljeg usklađivanja u oblasti direktnih poreza (porez na dobit pravnih lica), u toku su aktivnosti na pripremi izmjena i dopuna Zakona o porezu na dobit pravnih lica kojim će se izvršiti djelimično usklađivanje važećeg zakona sa Direktivama o oporezivanju dividendi i udjela u dobiti između matičnih društava i povezanih društava iz različitih država članica kao i oporezivanje isplata kamata i autorskih naknada između povezanih društava različitih država članica. Takođe, detaljnije će se urediti i oporezivanje prihoda od transakcija između povezanih lica (transferne cijene).

Crna Gora je 4. aprila 2018. godine postala članica Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u poreske svrhe i na taj način je pokazala svoju posvećenost borbi protiv poreskih prevara i utaje poreza. U cilju potpune posvećenosti ovom zadatku, predstoji nam intenzivan rad u pogledu primjene Direktive o administrativnoj saradnji stoga je i planirano donošenje izmjena i dopuna Zakona o poreskoj administraciji.

NISMO DOVOLJNO ISKORISTILI ERASMUS, ULAGANJE U OBRAZOVANJE I NAUKU NAJBOLJA SU INVESTICIJA ZA EVROPSKU BUDUĆNOST

Foto: Privatna arhiva

Piše: Miloš Žarković

Autor je Hjubert H. Hamfri
istraživač na Bostonskom
univerzitetu

Iako je svoju evropsku priču, u smislu pregovaranja sa Evropskom unijom, Crna Gora počela 2012. godine sa motom "kvalitet prije brzine" čini se da će sam proces trajati značajno duže nego što se to prvobitno mislilo prilikom formulisanja te krilatice.

Sa trenutno tri privremeno zatvorena i 29 otvorenih poglavlja, Crna Gora jeste lider u pregovaračkom pogledu u odnosu na ostale zemlje kandidatkinje u procesu koji trenutno traje godinu dana duže u odnosu na proces hrvatskog pregovaranja. Imajući u vidu da su poglavlja *Obrazovanje i kultura*, te *Nauka i istraživanje* prva privremeno zatvorena, činjenica je da naša zemlja nije ostvarila evropski standard niti u potpunosti iskoristila brojne pogodnosti koje joj se pružaju na ovim poljima. Ovdje prije svega, mislim na program razmjene studenata Erasmus.

U toku svog školovanja imao sam priliku da dio tog školovanja provedem u više zemalja EU upravo zahvaljujući Erasmusu.

Erasmus je jedan od najkorišćenijih programa Evropske unije koji je do sada koristilo preko 4.5 miliona Evropljana. Program je 2017. godine proslavio 30 godina postojanja i ima za cilj da obezbijedi finansiranje projekata za saradnju u oblasti obrazovanja, mladih i sporta. U polju obrazovanja primaran akcenat je na studentskoj mobilnosti koja je u današnjem obrazovanju sve učestalija. Program simbolično nosi ime filozofa Erazma Roterdamskog koji je živio i radio u različitim dijelovima Evrope, vjerujući kako samo kontakti sa drugim zemljama mogu donijeti novo znanje i iskustvo za kojima je tragao. Erasmus čine partnerske zemlje, u koje spada Crna Gora, i programske zemlje koje čine zemlje članice EU, Norveška, Island, Srbija, Sjeverna Makedonija, Lihtenštajn i Turska.

Prema podacima Kancelarije za međunarodnu saradnju Univerziteta Crne Gore (UCG) u prethodnoj, 2018. godini, na UCG su boravila 24 studenta sa inostranih partnerskih univerziteta. Priznaćete, ova simbolična brojka nedvosmisleno potvrđuje da naši univerziteti, a ni zemlja nisu u potpunosti iskoristili pogodnosti koje im se kroz program pružaju i privukli veći broj inostranih studenata. Treba istaći da je dolazeća mobilnost jedna od stavki koja pozitivno utiče na rangiranje i razvoj univerziteta. Neke naše susjedne zemlje, koje su i programske zemlje, daleko su ispred Crne Gore po broju ostvarene dolazeće mobilnosti, i to naročito Slovenija, Hrvatska i Srbija.

Kada zemlja dobije status programske, može se uključiti u mnogo širi spektar aktivnosti. Pored visokog obrazovanja i mladih, zemlja može da uživa u koristima učešća u sportu, stručnom obrazovanju, kao i u projektima za obrazovanje odraslih. U tom smislu, te države su u poziciji da doprinesu izgradnji mostova i stvaranju više prostora za međuljudske kontakte u samoj EU, kao i sa partnerima izvan Evrope. Za razliku od programskih, partnerske zemlje mogu da učestvuju samo u suženom broju aktivnosti.

Često smo u prilici da čujemo da boravak u inostranstvu može da promijeni život. Jedno je to znati, a potpuno drugo doživjeti. Uvijek je zanimljivo turistički posjetiti stranu zemlju, ali mogućnost da se u drugoj državi boravi duži vremenski period pruža puno više. Zahvaljujući Erasmusu preko 300 crnogorskih studenata i istraživača imali su priliku biti dio Erasmus porodice, od 2008. godine odnosno od kada univerziteti u Crnoj Gori učestvuju u programu.

Zaista, ulaganje u obrazovanje i nauku najbolja su investicija za evropsku budućnost Crne Gore i njeno opredjeljenje da postane programska zemlja Erasmus programa.

PREZENTACIJA KLJUČNIH IZVJEŠTAJA O STANJU LJUDSKIH PRAVA U CRNOJ GORI – BAROMETAR LJUDSKIH PRAVA

LJUDSKA PRAVA U CRNOJ GORI NIJESU PRIORITET DONOSILACA ODLUKA

Priredila: Milica Zindović
asistentkinja na programima

Ljudska prava u Crnoj Gori nijesu prioritet donosilaca odluka, a kultura ljudskih prava nije zaživjela što ima refleksiju i u efektivnom ostvarivanju tih prava, ocijenjeno je na prezentaciji ključnih izvještaja o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori – *Barometar ljudskih prava*, koji daje prikaz stanja ljudskih prava za period 2017. i 2018, i dio 2019. godine.

Pravo na adekvatan životni standard najčešće se krši u Crnoj Gori a prema podacima iz prethodne godine, preko 23 odsto građana se nalazi u riziku od siromaštva, dok je više od deset odsto građana u riziku od socijalne isključenosti. Uz to, posljednjih godina nema evidencije o značajnijem otvaranju novih radnih mjesta, a osnovna karakteristika tržišta rada ostaje visoka nezaposlenost.

Kada je riječ o pravima OSI, iako je ratifikovala ključne međunarodne dokumente u ovoj oblasti, država ne razumije u potpunosti obaveze u odnosu na konkretna prava propisana tim aktima. Tako je postojanje instituta oduzimanja poslovne sposobnosti OSI, isključivo po osnovu invaliditeta, suprotno garancijama Konvencije UN, navode autori.

Nalazi *Barometra ljudskih prava* ukazuje i da pripadnost romskoj nacionalnoj manjini i dalje rezultira negativnim tretmanom u društvu, a uprkos naporima Vlade i civilnog sektora, veliki broj djece rano napušta školovanje, dok se preventivne mjere koje su predviđene za napuštanje ranog školovanja, ne primijenjuju dovoljno efikasno. Uz to, zastupljenost Roma u kulturnom životu Crne Gore, nedostatak medijskih sadržaja posvećenih promovisanju romske kulture, jezika i zajednice dodatno otežavaju proces inkluzije.

Kad je riječ o LGBT pravima, zakonski okvir je značajno unaprijeđen u dijelu njihove participacije u socijalnom, ekonomskom i političkom životu. Ali, nedostaje samoinicijativno uključivanje te populacije. Slučajevi diskriminacije i nasilja nad LGBTIQ osobama se i dalje dešavaju, što opominje na nedostatak kapaciteta i političke volje da se takvi slučajevi oštro sankcionišu.

Neophodno je da država definiše budžetske linije za djecu u nepovoljnim ili ugrože-

nim situacijama, uključujući romsku, egipćansku i djecu sa smetnjama u razvoju, ocjenjuje se u dijelu oko dječijih prava.

Ustanove zdravstvene zaštite nalaze se u veoma lošem stanju, koje onemogućava njihovo svakodnevno funkcionisanje, a djeca koja imaju mentalne smetnje ne ostvaruju pravo na adekvatnu zdravstvenu zaštitu, te je neophodno osnovati instituciju koja se bavi dijagnostikom i liječenjem djece sa mentalnim smetanjama.

U oblasti ljudskih prava u sektoru bezbjednosti evidentiran je monopol nad upotrebom sile i tajnost rada organa u tom sektoru. Ocijenjeno je da policijski službenici nisu sankcionisani za krivična djela na adekvatan način, već da nerijetko upravo takvi napreduju u sistemu, a da nadležne institucije ne rade dovoljno kako bi se izgradila kultura odgovornosti i poštovanja ljudskih prava od strane organa.

Istovremeno u oblasti pravosuđa, konstatuje se nedosljednost ustavnih i zakonskih rješenja, a naglašeno je i pitanje disciplinske odgovornosti. U toku posmatranog perioda stopa sprovedenih disciplinskih postupaka je izuzetno niska, kako pred Sudskim tako i pred tužilačkim Savjetom, a nedostaci se mogu naći kako u normativnom okviru tako i u njegovoj primjeni.

U obrazovanju je notiran značajan broj izmijenjenih zakona, ali određeni nedostaci su i dalje vidljivi. Jedan od najizraženijih problema, u smislu kršenja ljudskih prava, predstavlja način imenovanja direktora škola jer se sve centralizuje u rukama ministra koji bira i razrješava direktore.

U dijelu oko tranzicione pravde, ukazuje se i da ne postoji sveobuhvatan program reparacije porodica nestalih lica, ne samo kroz materijalna obeštećenja, već i kroz krivičnu pravdu i kulturu sjećanja kroz memorijale.

Adresirano je i nepostojanje suštinskog medijskog pluralizma, uz očekivanje da će novi medijski zakoni donijeti unaprijeđenja stanja medija u Crnoj Gori.

Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori – *Barometar ljudskih prava* dio je projekta "360 stepeni – pun krug za ljudska prava" koji CGO realizuje sa partnerima uz Evropske unije, i kofinansiranje ambasade Australije.

EIC Bilten - *Evropski puls* - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:
Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:
Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:
CGO

Dizajn i prelom:
Filip Đurišić

Produkcija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org

MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Izdavanje ovog časopisa podržalo je Ministarstvo javne uprave kroz projekat "*Pregovarajmo zajedno za Crnu Goru u EU*"

Stavovi izraženi u *Evropskom pulsu* isključiva su odgovornost CGO-a i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.